

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תתצב

ערב שבת קודש פ' פינחס
חג הגאולה י"ג תמוז ה'תשע"א

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', 'חיללי בית דוד' - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שישים ואחת שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וק"ט שנה להולדתו

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"ר

לזכות

הרה"ת ר' אל"י שיחי ניומאן
לרגל יום ההולדת שלו ביום ח' תמוז
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק,
ומתוך בריאות הנכונה, ולשנת ברכה והצלחה בגי"ר

*

נדפס ע"י זוגתו

מרת שושנה ברכה שתחי ניומאן
ומשפחתם שיחיו

לעילוי נשמת

דודי הרה"ח הרה"ת ר' שלמה שניאור זלמן ע"ה
בן הרה"ח הרה"ת ר' מיכאל הגי"ד קייזען
נפטר ביום ח' תמוז ה'תשע"א
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י אחיינו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' יהודה ב"ר אהרן ע"ה ימיני
נפטר ביום י"ט תמוז ה'תשמ"ח
וזוגתו מרת שושנה ב"ר שלום ע"ה ימיני
נפטרה בש"ק פי ויגש, ז' טבת ה'תשס"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנם

הרה"ת ר' אמיתי זוגתו מרת פייגא שרה
ומשפחתם שיחיו ימיני

נדפס לעילוי נשמת ר' אורי אהרן יואל ב"ר יוסף אר"י לייב ז"ל וכאולין רות ב"ר יצחק ע"ה
ולעני ר' יוסף אר"י לייב ב"ר משה באר ז"ל מרת חשוא ב"ר נטע אורי הכהן ע"ה
ולעני ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה ולעני יוסף ב"ר אר"י ע"ה
ו"הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו – לשפע ברכות עד בלי די

קאפיטל ע"א, זאגענדיק וואָס איז שייכות דאָרטן מצד עצמו אַ יום הולדת², שינוים וגיודל התלוי בזמן הולדת וכו' (עיין רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ד ובצפנת פענח שם), האָט דער רבי דאָס פאָרוואָרענט און געזאָגט, אַז יעדער חסיד דאָרף זאָגן אַלע טאָג אַ קאָפיטל תהלים, שיש לומר שהכוונה זיין קאָפיטל, וואָס דאָס וועט העלפן עס זאָל נקלט ווערן דער גילוי אור אין אַ פנימיות.

געזאָגט האָט ער דאָס פאָראַיאָרן י"ב תמוז, אָבער ניט אַלע האָבן דאָס געוואוסט. אויך איז די שיחה געווען נאָר באַ יחידים, אָבער דער המון האָט ניט געוואוסט דערפון, האָט דאָס זיך איצטער אָפגעדרוקט, ונתפרסם לכל.

ו. ואת"ל שהכוונה הנ"ל נכונה, הנה בפירוש האָט דאָס כ"ק מו"ח אדמו"ר ניט געזאָגט, וואָרום עס איז דאָך בכל ביתי נאמן הוא³, ואיתא בספרים⁴ דלכאורה וואָס איז דאָרטן שייך נאמנות, עס איז דאָך ניט שייך עפעס צונעמען דאָרטן, נאָר מ'מיינט אַז ניט אַלץ וואָס מ'זעט איז מען מגלה.

עס איז פראַן אַ מעשה כמדומה על הה"מ (אפי' די מעשה האָב איך ניט געזען אין חב"ד ספרים, אָבער דער רבי האָט געזאָגט⁵ אַז צוליב יראת שמים מאַכט ניט אויס), אַז אַחד מתלמידי המגיד האָט זיך געזעגענט מיט'ן מגיד, און געוואָלט פאָרען אַהיים, והמגיד אמר לחברייא שיעכבו אותו. האָבן די תלמידים אים ניט געלאָזט פאָרען, אָבער עס האָט דאָך ניט געהאַלפּען, ביז מ'האָט אים געזאָגט אַז דאָס שטאַמט פון דעם מגיד אַליין. ולא האמין ווארום דער מגיד האָט דאָך זיך אַליין מיט אים געזעגענט, אָבער איבערפרעגען האָט ער דאָך ניט געוואָלט, והחליט אַז ער וועט אַריין גיין נאָך אַמאָל געזעגענען זיך, און ער האָט זיך מיט אים נאָך אַמאָל געזעגענט, איז ער באַלד אַרויס, און האָט זיי אָפגעזידעלט ווי אַ חסיד קען, זאָגענדיק דערביי: אַט האָט ער דאָך נאָך אַמאָל מיט מיר געזעגענט זיך, אַך דער מגיד אמר להם עוד פעם אַז מ'זאָל אים אָפהאַלטן, איז ער נאָך אַמאָל אַריין צום מגיד, און ער האָט מיט אים געזעגענט זיך וכן ה' כמה פעמים עד שבסוף האָט ער זיי ניט געהערט, און ער איז אַוועקגעפאָרען. קומענדיק אַהיים איז ער נעדער געוואָרן. איז מען שפעטער אַריין צום מגיד, און מ'האָט עס געפרעגט, וויבאַלד אַז ער האָט געוואוסט איז פאָרוואָס האָט ער אים אַליין ניט געזאָגט? נאָר דער תירוץ איז אַז בכל ביתי נאמן הוא, אַז ניט אַלץ מעג מען מגלה זיין.

(2) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 496. ח"ה ע' 103 ואילך. ח"כ
ע' 44. ד"ה וה' אמר תשל"ז פ"ז הערות 51-52 (סה"מ
מלוקט ח"א ע' רי). ובכ"מ.
(3) בהעלותך יב, ז.

הגאולה היא המציאות האמיתית

ישנם המתפלאים כיצד יושב לו יהודי ומדבר פעם אחר פעם, בכל התוועדות, ומוסיף זאת גם במכתביו - ש"הנה הנה משיח בא", היום ולא מחר, בה בשעה שע"פ תורה נמצאים בגלות?... ● מוכרחים לומר - חושבים הם - שזהו חלום! ● אך האמת שהגלות היא החלום, והגאולה היא המציאות האמיתית גם בזמן הגלות ● קטעים משיחת ש"פ פינחס ה'תשד"מ - בלתי מוגה

הנחה: "ועד הנחות התמימים". תרגום: מערכת "יחי המלך"

"(האמערט אַוועק)" פעם ועוד פעם ושוב, התוועדות אחר התוועדות - שללא הבט על כך שנמצאים בחושך כפול ומכופל של הגלות, איז לא זו בלבד ש"לאלתר לגאולה" אלא "הנה הנה ("אַט אַט") משיח בא", וזה לא רק נדפס ב"הקריאה והקדושה"⁵, אלא אכן מתכוונים בפועל ממש למטה מעשרה טפחים, כיון ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה"⁶ - במילא, הוא מרעיש כל הזמן ש"הנה הנה משיח בא".

ומוסיף ואומר שהמפתח נמצא בדיכס, לא רק בידי הרבים או רוב האנשים, אלא בידו של כל אחד: הרמב"ם פוסק⁷ שע"י מצוה אחת יכול כל אדם להכריע "את עצמו ואת כל

א. בהמשך להמדובר לעיל¹ אודות הגאולה העתידה - כאן המקום לדבר על ענין שישנם המתפלאים עליו, ורק מפני הכבוד אינם מדברים על זה אפילו בינם לבין עצמם. והענין הוא:

בפשטות וע"פ תורה בני ישראל נמצאים עדיין בגלות - "אכתי עבדי אשורוש אנן"², ועד שהקב"ה לא יוציאם נשאים בני"קשורים בגלות, וכפי שאמר בעל הגאולה בג' תמוז³: לא ברצוננו הלכנו לגלות ולא ברצוננו נצא מהגלות, אלא הקב"ה יוציאנו מהגלות.

במילא מתפלאים הם:

יושב לו יהודי⁴, מדבר ברבים ומטרטר

(1) בסיום השיחה שלפנ"ז (סעיף ט' בשיחת ש"פ פינחס תשד"מ ש"ל ע"י "ועד הנחות התמימים").
(2) מגילה יד, א.
(3) סה"מ קונטרסים ח"א קעו, ב. סה"מ תרפ"ז ע' קצו. לקו"ד ח"ד תרצב, א.
(4) מכאן עד סו"ג היכן שמופיעים תיבות "יושב לו

יהודי", "יהודי זה" וכיו"ב - הכוונה לכ"ק אדמו"ר שליט"א.
(5) גליין 9 וגליין 10 ע' טו ואילך; 11 ע' ה ואילך.
(6) סנהדרין צז, ב.
(7) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

מוקדש לעילוי נשמת
הרה"ח ר' משה נחום בהרה"ח ר' מרדכי מענדל ע"ה קדנר
נפטר כ"ב ניסן - אחרון של פסת, היתשע"א
יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורוננו שוכני עפר" והוא בתוכס, בגאולה האמיתית והשלימה

העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", וכמ"ש בזהר⁸ ומבואר במאמר אדמו"ר הזקן⁹ – "איתא בתיקונים שאפי' אם הי' צדיק א' חוזר בתשובה שלימה בדורו הי' בא משיח", שזה מדובר אפי' לפני הזמן ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", עאכ"כ לאחרי זמן זה – הדבר היחיד שמונע ממשיח לבוא הוא שיהודי יעשה תשובה, ואזי יבוא משיח תיכף ומיד ללא שום הפסק זמן.

וכפי שישנם האומרים (וכולם חושבים¹⁰) "אחכה לו בכל יום שיבוא"¹¹ [אחכה"ה גם מלשון יגיעה כו', כמבואר בהמשך תרס"ו¹²], ובכל יום בתפלה (בימות החול) "לישועתך קוינו כל היום" – שביום זה ממש יכול לבוא משיח צדקנו.

ומדובר על משיח בשר ודם, ילוד אשה, נשמה בגוף, שלא יבוא להיכן שהוא ("ערגעץ וואו"), אלא יבוא כאן בבית מדרש ובית כנסת זה, וכיו"ב!

מתפלאים הם: כיצד אפשר לדבר כך, ועוד **בפשטות** – כאשר יודעים שנמצאים בגלות ע"פ תורה, ורק הקב"ה יכול להוציא את בני ישראל מהגלות!?

ובפרט שהוא בעצמו יודע זאת – לידו מונח הסיודור שבו יתפלל תפלת מנחה ויאמר "צדקתך צדק" וכיו"ב, ענינים שונים בתפלה המראים שנמצאים בגלות, (וגם בשבת) בברכת המזון אומרים "הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח" – ל' עתיד, ולשם כך אוחזים בסידור כדי לא לטעות ח"ו בנוסח הברכה;

אעפ"כ בא יהודי זה, ומטרטור פעם אחר פעם ש"הנה הנה משיח בא" – בלשון הוה, היום ולא מחר, "ואין הדבר תלוי אלא

בתשובה!"

ומה שמובא¹³ ברמב"ם סדר שלם כיצד יבוא משיח: שיהיו מלחמות גדולות, ולפני זה יבוא אליהו הנביא וכו' – הרי זה כל זמן שהגאולה באה באופן ד"בעתה"¹⁴, אך כאשר עומדים במצב ד"זכו"¹⁵ או "כלו כל הקיצין", הגאולה תבוא באופן ד"אחישנה"¹⁶ – ואזי יכול לבוא משיח תיכף ומיד, ברגע אחד ממש! [וכפי שהרמב"ם כותב באגרת תחית המתים שלו¹⁷, שהענינים שכותב בספר היד אודות פרטי הגאולה הם אלו הידועים לו בבירור, אבל יתכן שיהי' באופן אחר].

ויהודי זה מדבר כך לא פעם ולא פעמיים, אלא ללא הרף ("ער האלט אין איין רעדן") בכל התוועדות והתוועדות, ומוסיף זאת גם במכתביו – ש"הנה הנה משיח בא", היום ולא מחר!

בשלמא אם הי' מדבר כך פעם אחת – היו יכולים לומר שזהו זמן מיוחד, מצב מיוחד וכיו"ב, אבל הוא לא פוסק מלדבר כך ללא מנוחה ולא נותן לנוח ("לאזט ניט רוען")... מוכרחים לומר – חושבים לעצמם השומעים – שזהו חלום!...

כי לומר שבגלות עמוקה כזו משיח יבוא מיד היום – אין לזה שייכות כלל עם המציאות! ע"פ המצב האמיתי בהוה רואים גלות, וא"כ כיצד יכול "ליפול" לו הרעיון שמשיח יכול לבוא היום...?

מוכרחים לומר שזהו חלום!

ב. לכאורה יש מקום לתמ' זו, שהרי יהודים אכן נמצאים בגלות, ודוקא הקב"ה יכול להוציאם – לכן מתפלאים הם: איך אחד

(13) הל' מלכים ספי"א ופי"ב.

(14) ישע"י ס, כב.

(15) סנהדרין צח, א.

(16) ישע"י שם. סנהדרין שם.

(17) פ"ו.

בכל ביתי נאמן הוא

בהמשך לחג הגאולה י"ב-י"ג תמוז, הבאנו צילום נדיר ומיוחד (מוקטן) מהגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על קטע משיחת ש"פ פנחס, מבה"ח מנחם-אב ה'שי"ת בענין אמירת פרק התהלים של הרבי

(נדפסה בלקו"ש חי"ח ע' 476 ואילך (לאחרי הגהות נוספות), וכן ב"שיחות קודש" ה'שי"ת (הוצאה חדשה) ע' 119 ואילך)

בשולי העמוד הבאנו – לאחרי המראי-מקומות שהוסיף כ"ק אד"ש מה"מ – מראי מקומות נוספים מהמו"ל ד"שיחות קודש" וסומנו באותיות קטנות יותר

להלן הקטע כפי שמובא בצילום שלפנינו (הכתי"ק בא בהדגשה):

ה. אין דער שיחה פון י"ב תמוז פאראיארן¹ האָט דער רבי געזאָגט:

"יעדער חסיד דאַרף זאָגען אַלע טאָג אַ קאַפיטעל תהלים ביחוד, אַז דער זכות פון די רביים זאָל באַ זיי נמשך ווערען און עס זאָל באַ זיי נקלט ווערען דער גילוי אור אין אַ פנימיות".

לכאורה די השפעה פון די רביים איז דאָך געווען אַלע מאָל פון דעם בעש"ט אָן, און פונדעסטוועגן האָט מען דאָס קיין מאָל ניט געזאָגט וועגן דעם קאַפיטעל תהלים, אויך דער רבי ביז פאראיארן י"ב תמוז האָט דאָס ניט געזאָגט, איז פאָרוואָס עפעס פונקט י"ב תמוז תש"ט, האָט ער געדאַרפט זאָגן אַז מען זאָל אַלע טאָג זאָגען אַ קאַפיטעל תהלים ביחוד עס זאָל נמשך ווערן דער זכות פון די רביים כו'?

מען האָט שוין גערעדט² אַז אין דער שיחה פון י"ב תמוז, האָט דער רבי פאָרוואָרענט, און געגעבן הוראות אויף דעם קומענדיקן זמן, וואָס עס וועט זיין, און ווי מען זאָל זיך פירען. איז צווישען די הוראות וואָס ער האָט געגעבן, האָט ער אויך געזאָגט, אַז יעדער חסיד זאָל זאָגן אַ קאַפיטעל תהלים. ואולי הכוונה – זיין – דעם רבי'נס – קאַפיטל, שאומרים לפי מספר שנותיו¹.

עס איז דאָך פראַן אַזעלכע, וואָס האָבן פריער געזאָגט דעם רבי'נס קאַפיטל, און נאָך יו"ד שבט איז באַ זיי געוואָרן ספיקות, צי מען דאַרף ווייטער זאָגן אַדער ניט, און איצטער נאָך י"ב תמוז איז באַ זיי ווייטער געוואָרן ספיקות, אויב מ'דאַרף זאָגן קאַפיטל ע' אַדער

(1) ספר המאמרים ה'שי"ת ע' 263 ואילך. (2) ש"פ חקת*.

(1) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' לא. (* שיחוק ה'שי"ת (הוצאה חדשה) ע' 96. המו"ל. ח"י ע' נג.

(8) ראה ז"ח ס"פ נח (כג, ד).

(9) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג.

(10) ראה לקו"ש ח"ט ע' 282 ואילך.

(11) נוסח אני מאמין (ע"פ תבוק ב, ג).

(12) ע' עח ואילך.

"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", בתור "גאולי ה' אשר גאלם מיד צר", "גאלם" לשון עבר - כפי שאומרים במזמור ק"ז שבתהלים, מזמור השייך לשנת הק"ז דבעל השמחה והגאולה, החל מ"ב תמוז (יום ההולדת) דשנה זו.

ועוד - ועיקר:

מכיון שמי"ב תמוז מתחיל נשיא דורנו לומר - במזמור ק"ז - "גאולי ה' אשר גאלם", אזי, מוטלת עליו החובה לעורר רחמים למעלה, או לעורר רחמים למטה, שב"ד של מטה יפסוק שצריך להיות "אשר גאלם" (לשון עבר), ומכיון שב"ד של מעלה באים לשאול כיצד פסקו בב"ד של מטה³, הרי בדרך ממילא יפסקו כן גם בב"ד של מעלה, שכבר "כלו כל הקיצין", ברגע שלפני רגע זה! ובפשוטות - שבעגלא דידן, בשעתא חדא וברגעא חדא, בא משיח צדקנו, משיח כפשוטו, נשמה בגוף,

וגואל את כל בני", "בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"⁴, שלימות העם,

"כספם וזהבם אתם"⁵, כולל - כסף וזהב רוחניים, אהבה ויראה⁶, אשר, על ידם נעשה הקיום דכל רמ"ח מצות עשה וכל שס"ה מצוות לא-תעשה⁷ (עם כל הסניפים, פרטים ופרטי פרטים, כולל גם מצוות שמדברי-סופרים, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש) - שלימות התורה,

ועד שפועלים שלימות בארץ ישראל הרוחנית - כפתגם הצ"צ⁸ "עשה כאן ארץ ישראל", עי"ז שפועל בנפשו את הענין ד"רצתה לעשות רצון קונה", "רצתה", מלשון רצון, ומלשון ריצה, היינו, שעשית רצון קונו נעשה הרצון שלו, גם ברצון הגלוי, כולל - רצון שחודר גם ברגלים (ריצה),

ועד שרצים ברגלים ל"ענני שמיא", ועולים על גביהם - "ארו עם ענני שמיא"⁹,

ובשעתא חדא, ברגע כמימרא, רואים ש"עומדות היו רגלינו" בארץ ישראל, ושם גופא - "בשערך ירושלים"¹⁰, "עיר שחברה לה יחדיו"¹¹, ע"י אהבת ישראל ואחדות ישראל, ושם גופא - בהר הבית, וב"מקדש אדני-כוננו ידיך"¹²

ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת ט"ו תמוז ה'תשמ"ו - בלתי מוגה)

(3) שמו"ר פט"ו, ב. דבר פ"ב, יד.

(4) בא י, ט.

(5) ישע"י ס, ט.

(6) תו"א ר"פ וישב. לקו"ת בהעלותך לב, ד. ובכ"מ.

(7) ראה תניא פ"ד, חינוך קטן.

(8) א"ג אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה. לקו"ש ע'

יכול לבוא ולדבר כך?

במילא, צריכים ליישב את התמי'.

ובמיוחד שאין זו תמי' רק אצל מתי-מספר הנמצאים כאן, אשר "תואנה הם מבקשים"¹⁸ ומחפשים שאלות - אלא גם אחרים ששומעים מתפלאים: איך יכול לבוא יהודי ולדבר בפשוטות, ולטרטר ללא הרף ש"הנה הנה משיח בא", ושזה מונח בידיו של כאו"א - כאשר ע"פ תורה "אכתי עבדי אחשוורוש אנן" והקב"ה יוציא אותנו כו'?

[. . .] במילא יש להבהיר לאלו היושבים ומקשיבים - כיצד יכול לבוא יהודי ולדבר בפשוטות שללא הבט על כך שנמצאים בכזה חושך כפול ומכופל דגלות, אזי הנה בא משיח צדקנו, לא בעתיד, אלא מיד עכשיו בהוה, ברגע זה ממש!

ולא פוסק מלהרעיש בזה, ולכן שרים "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו"¹⁹, ותיכף הוא מפרש שהכוונה "במהרה בימינו" - היום ממש, כאן במקום ובזמן זה, בש"פ פינחס תשד"מ בבית מדרש זה!

ותירה מזו: למרות שבפעם הקודמת הוא גם אמר ש"הנה הנה משיח בא" ומשיח לא בא אח"כ, ואעפ"כ לא הרפה מזה אלא המשיך לדבר כך, ואע"פ שרואים גם עכשיו שמשח עדיין לא בא, ואפי' אלי' הנביא לא הגיע (וגם אם הוא בא לפעמים, זה רק ליחידי סגולה) אזי אם ח"ו משיח עדיין לא יבוא, הוא ידבר עי"ז שוב בפעם הבאה עם כל ה"שטורעים"!

במילא, זקוקים להסביר לאנשים היושבים מסביב - איך מדברים ככה?

ג. מוכרחים לומר שזהו חלום!

וכידוע שע"פ הלכה ישנם חילוקים בין מצב ד"בהקין" למצב ד"בחלום": בהל'

(18) ע"פ שופטים יד, ד.

(19) אבות פ"ה מ"ב.

נדרים²⁰ מובא ש"הנודר בחלום אינו כלום", ועד"ז בכ"מ²¹ (וכשיחפשו ימצאו את חילוקי ההלכות שבה).

ובכלל אדם הרי חולם בלילה בשעת השינה, וכאשר חולם שהנה בא משיח - איזה טעם יש לבוא ולספר זאת ברבים!?

אמנם זהו דבר נכון לחלום חלומות טובים כפי שמבקשים בברכת כהנים²² (כמו שביקשו בחג השבועות ומכך זה נמשך לזמן שלאח"ז) - אבל מדוע מספרים זאת ברבים?

הרי ענין זה, שמשח יכול לבוא היום, בבית מדרש זה - לדעת אלו היושבים ושומעים - הוא חלום שאינו מציאותי, כיון שהם מרגישים שנמצאים בגלות, והרגש זה מבוסס ע"פ תורה.

אז או שתסביר להם שאין זה חלום, או שלא תדבר על כך ברבים!

זקוקים הרי לאיזו הסברה עבור השומעים, ע"כ שמנדנדים ללא הרף שמשח צדקנו יכול לבוא תיכף ומיד ממש למטה מעשרה טפחים.

אמנם, אפילו אם לא היתה שום הסברה היו ממשיכים לדבר על זה גם הלאה... אבל לא אחרי הכל נדרשת איזו הסברה.

ד. אזי אדמו"ר הזקן הסביר כבר:

מבואר בתורה אור²³ בד"ה "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים"²⁴, שכל ענין הגלות הוא כחלום, "היינו כחולמים", אלא שמצד החלום משלים את עצמם שזוהי האמת, אך האמת היא שזה אכן חלום!

(20) שו"ע יו"ד סר"י ס"ב.

(21) ראה אנציקלופד' תלמודית ערך דברי חלומות. וש"נ.

(22) מברכות נה, ב.

(23) וישב כח, ג ואילך. וראה גם סה"מ תקס"ה (כרך א) ע' קפד ואילך. אה"ת מקץ (כרך ו) תתש, ב ואילך.

(24) תהלים קכו, א.

ויראו זאת בגלוי לעתיד לבוא, שעל כך אומרים "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", "פי' שיתגלה מדרגה ובחי' זו של החלום עד אשר כולם יכירו וידעו וישגו החיות הנמשך להם בזמן הגלות שהוא מבחי' החלום, ולכן יאמרו היינו כחולמים".

זאת-אומרת, אין זה נכון לומר שהמחשבה על הגאולה בזמן הגלות היא חלום, אלא בדיוק ההיפך – כאשר חושבים על הגלות זהו החלום!...

ואת זה אומר אדמו"ר הזקן בזמן הגלות, ביודעו את מה שאומר במאמר ד"ה "ואת האלף ושבע מאות"25 שקץ הגאולה יהי עשרות שנים לאחמ"כ בשנת תר"ג או תר"ח26 – אעפ"כ אומר אדה"ז שידעו שהגלות היא חלום!

אמנם בגלוי יראו זאת רק לעתיד לבוא, ועתה מרגישים שחלום הגלות אינו כלל חלום אלא מציאות – אך אדמו"ר הזקן רצה להודיע זאת לבני ישראל עוד קודם, בזמן הגלות.

ובעצם דוד המלך כבר הודיע זאת בספר תהילים בפסוק "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים". ואדמו"ר הזקן מביא ומסביר זאת בתורת חסידות חב"ד ולאחמ"כ בתוספת ביאור ע"י רבותינו נשיאנו שלאחריו, ואח"כ המאמר נדפס ונתפרסם בספר תורה אור, ובדאי רצה שיפיצו את זה בכל מקום, כפי שזה בנוגע לכל עניני תורה ופנימיות התורה – כלומר, להפיץ שאפילו בעמדנו בזמן הגלות, על כל יהודי לידע שהגלות היא חלום!

וכיון שזה נהי' חלק מהתורה וכל יהודי לומד זאת – הרי זה פועל אח"כ בעולם

(25) מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א א' טיט ואילך. מגדל עז (כפר חב"ד, תשמ"מ) ע' תפד ואילך.

(26) ראה תורת שלום ע' 237. מגדל עז ע' תפג. וראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תפה. לקו"ש ח"ז ע' 80 הע' 70. ועוד.

ובגלות, כמאמר27 "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא", וכך גם "כל מאן דאסתכל בה באורייתא ואשתדל בה כביכול הוא מקיים עלמא".

ומכך מובן שמה שמדברים ומרעישים ללא הרף שהנה בא משיח, ללא הבט על כך שנמצאים עדיין בגלות – אין זה "חלום" כלל, אלא אדרבה: **זוהי המציאות!**

ודוקא כאשר חושבים על הגלות – זהו החלום, רק כיון שנמצאים בגלות (בחלום) משלים את עצמם שזוהי המציאות!

ה. לאידך גיסא:

מה שיהודים בגלות חושבים שהגלות היא המציאות והגאולה היא חלום, וכאשר אומרים "הנה הנה משיח בא" זה חלום – אין זה היפך האמונה, כי הם מאמינים בביאת המשיח, אלא שהאמונה נשארת אצלם בבחי' מקיף ולא חודרת בפנימיות, במילא הגאולה נשארת אצלם כמו חלום.

[. .] ואין זה היפך התורה, כי התורה עצמה אומרת "היינו כחולמים", כלומר, ע"פ תורה הגלות היא חלום, ועד כדי כך חלום – עד שההרגשה בחלום הגלות שהגאולה היא החלום והגלות היא המציאות, במילא מובן מדוע הדיבור על הגאולה מעורר אצלם פלא.

ועד"ז בנוגע לכל השאלות שישנם בזמן הגלות על ענין הגאולה, ולדוגמא: בעל הגאולה אמר לפני עשרות שנים "לאלתר לגאולה" – עולה השאלה: היתכן שזה לא יצא בפועל, ועד היום הזה עדיין לא בא?

צריכים לדעת, שכל השאלות, הקושיות והספקות הללו באים מצד חלום הגלות, שמצד הגלות זקוקים לראיות, הסברות ותירוצים.

ו. אך כאמור, אין לחשוב שזהו היפך

מו"ח אדמו"ר – חלק כתב בעצמו, ואפילו החלק שלא כתב הוא הגיהו והוסיף הוספות בכתב יד קדשו], ובפרט הבן הגדול – כידוע היחס המיוחד שהי' לו מסבו (אדמו"ר האמצעי); וללא הבט על כל זה, וגם על מענה הצ"צ שנדפס הלקו"ת (ואדמו"ר המהר"ש בודאי ידע מה זה הלקו"ת) – הי' לאדמו"ר המהר"ש התוקף והעוז ("די ברייטקייט") לומר לצמח צדק: אבל יהודים רוצים את הגאולה כפשוטה!

ו. כיון שסיפור זה הגיע אלינו, וכל דבר הוא בהשגחה פרטית – בודאי ישנה מכך הוראה לכאור"א,

[בפרט כשלוקחים בחשבון כמה שנים הצ"צ ואדמו"ר המהר"ש חיו יחד, מובן בפשטות שדיברו ביניהם הרבה עניני קדושה ועניני תורה, ואעפ"כ רואים שהסיפורים שהגיעו אלינו הם מתי מספר בלבד, שלא בערך לגמרי ממה שהי' בפועל. ועל-כן מוכרחים לומר (כיון שכל דבר הוא בהשגח"פ), שהסיפורים שהגיעו אלינו הם ע"ד "נבואה שהוצרכה לדורות נכתבה ושלא הוצרכה לדורות לא נכתבה"18]

וההוראה מכך בפשטות:

כל יהודי צריך לצעוק ולתבוע שרוצים את הגאולה כפשוטה!

והכרח הגאולה מובן לכאור"א בפשטות, ובפרט ע"פ המבואר בחסידות בכ"מ, באופן המובן בשכל [. .] שצריכה להיות לו תשוקה לגאולה.

וכפי שאומרים בכל יום בתפלה – "לישועתך קוינו כל היום", "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים".

ויה"ר שכן יהי' בפועל – "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", ואנו בתוכם. (ב' קטעים משיחת ש"פ פינחס ה'תשמ"ה - בלתי מוגה)

(18) מגילה יד, א.

לצעוק "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו",

בתור "גאולי ה' אשר גאלם מיד צר"

[. .] ונסיים בנוגע לענין הגאולה:

כבר בזמן הגמרא נאמר ש"כלו כל הקיצין"1, וא"כ, הוצרך משיח צדקנו לבוא לפני זמן רב! ואעפ"כ, כל יהודי מאמין בביאת המשיח באמונה פשוטה ושלמה, ובראותו שמשיח צדקנו עדיין לא בא, מבין, שבודאי יש טעם והסברה בדבר, אף שאינו מבין זאת, ולא עוד, אלא שלעתיד לבוא יאמר "אודך ה' כי אנפת בי"2.

אמנם, כל זה אינו אלא בנוגע לעבר, אבל בנוגע לעתיד, ואפילו בנוגע להווה - הרי, לא זו בלבד שצריך לצעוק ש"כלו כל הקיצין", אלא, צריך גם לדרוש ולתבוע "עד מתי"... ולצעוק

דלכאורה, מהיכן מגיע לו הרהור תשובה – הרי לגמרי לא חשב על זה?

אמת אמנם שמבואר בלקו"ת⁸ מהמשנה⁹ "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת כו", שזוהו הגורם לנפילת הרהור תשובה אצל האדם – אבל מדוע הרהור נופל אצלו דוקא ולא אצל השני, או מדוע אצל השני נופל רק הרהור תשובה אחד ואצלו נופלים שניים או שלשה וכו'?

– הרי זה בגלל שאצלו נשיא דורנו חי¹⁰!

סיפור שהוא "נבואה שהוצרכה לדורות"

ד. [.] והנה, כאשר יהודי מתבונן מעט איך שהקב"ה אשר "מלא כל הארץ כבודו"¹¹, "מניח העליונים ותחתונים ומייחד מלכותו על עמו ישראל בכלל ועליו בפרט"¹², ונתן לו כחות לעשות את עבודתו ב"קב שלו"¹³, עד לכחות נעלים כאלו – שבכחו (של יהודי) להביא את הגאולה העתידה עם "השמים החדשים והארץ החדשה"¹⁴ וכל המשכונת הכי נעלות דלעתיד לבוא, ומתבונן בזה ש"הנה ה' נצב עליו ומלא כל הארץ כבודו ומביט עליו ובוחר כליות ולב אם עובדו כראוי"¹⁵ – הקב"ה בעצמו מסתכל כיצד היהודי מנצל את כחותיו,

– הרי אפי' טיפש מבין את יוקר וחשיבות עבודתו!

אדם יכול לשכנע את עצמו בנוגע לעבודתו הפרטית ב"קב שלו" דמהיכי-תייתי: הוא כן יעשה אותה או לא יעשה – מה הוא כבר יפעל ולמאי נפקה-מינא? אבל כאשר יתבונן בעצמו שהקב"ה נתן לו כחות להביא את הגאולה ע"י עבודתו ב"קב שלו" דוקא – אזי כאמור, אפילו טיפש מבין את יוקר וחשיבות עבודתו, והוא יתמסר לזה עם כל החיות וה"שטורעם"!

ה. יחד עם זה, כל זמן שהגאולה עדיין לא הגיעה בפועל, תובעים מיהודי לתבוע ולצועק שרוצה את הגאולה, לא רק ברוחניות, אלא את הגאולה בפשטות.

כידוע מענה אדמו"ר המהר"ש לאדמו"ר הצ"צ¹⁶ [בהמשך לשאלת אדמו"ר המהר"ש על הקץ שנאמר על אותה שנה: מדוע לא בא אז משיח? ומענה אדמו"ר הצ"צ שבאותה שנה נדפס הלקו"ת, אמר אדמו"ר המהר"ש:]: רוצים את הגאולה בפשטות, למטה מעשרה טפחים! והנה, מסיפור זה אנו למדים כיצד צריכים להתנהג, ושאינן זה ענין של היפך הכבוד וכו': מובן בפשטות הביטול שהי' לאדמו"ר המהר"ש בכלל כלפי אביו הצ"צ, ובפרט שזה הי' בזמן נשיאותו של הצ"צ, אשר "דבר אחד לדור"¹⁷.

ובפרט שאדמו"ר המהר"ש לא הי' בנו הגדול אלא אדרבה – הצעיר, והיו לו אחים גדולים אשר כל אחד מהם הי' "גדול", וכידוע שכ"ק מו"ח אדמו"ר כתב על כל אחד מהם ב"הקריאה והקדושה" את התואר "אדמו"ר" [שבכלל כל הענינים ב"הקריאה והקדושה" הוגהו ע"י כ"ק

(8) האזינו עא, ד. וראה גם שם תצא לו, ד ועוד –
 (9) אבות פ"ו מ"ב. וראה חגיגה טו, א.
 (10) ראה עד"ז ב"יחי המלך" שם.
 (11) ישעי' ו, ג.
 (12) תניא רפמ"א (נו, א).
 (13) ראה ב"מ לח, א.
 (14) ישעי' טו, כב.
 (15) תניא שם. וראה גם שם פמ"ב (ס, ב).
 (16) לקו"ש ח"ו ע' 80 הע' 70. וראה עד"ז ב"יחי המלך" גליונות: תלה ע' 9, תטו ע' 6, קלו ע' 8. ועוד.
 (17) סנהדרין ת, א. הובא בפרש"י וילך לא, ז.

של "תיקו".

והטעם לזה – בכדי שע"י ענין הגלות בתורה יתוסף עליו נעלה יותר.

ולכן, צריכים להשתדל שענין הגלות ישאר בתורה בלבד – "יעקב ועשו האמורים בפרשה" – ולצאת ידי חובת הגלות וההעלם והסתור ע"י ה"חומר ולבנים" שבתורה, "בחומר דא קל וחומר . . . ובלבנים דא ליבון הלכתא"³⁴, כפי שאדמו"ר הזקן מבאר³⁵.

וביחד עם זה יש לידע, שכל ענינים אלו דגלות הם חלום, והמציאות האמתית גם בזמן הגלות היא – הגאולה.

ז. זהו ההסבר מדוע מדברים ומטרטרים ללא הרף שהנה הנה בא משיח צדקנו: כי זוהי אכן המציאות האמתית ולא חלום!

וכמדובר לעיל שכבר "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", ותשובה אפשר לעשות בשעתא חדא וברגעא חדא³⁶ – במילא בא מיד משיח צדקנו בפועל ממש!

ואפילו אם עד עתה לא הגיע משיח ואפילו אליהו הנביא לא בא, אעפ"כ מדברים על כך עוד פעם בכל התוועדות, פעם אחת, פעם שני', עד שלש פעמים ד"הוי חזקה"³⁷ ועד מאה פעמים שהופך להיות טבע האדם³⁸ ("טבע שני"³⁹, או "הרגל נעשה טבע" סתם⁴⁰), עד למאה פעמים ואחד⁴¹ – ובאם

התורה והיפך האמונה, מאחר²⁸ שענין חלום הגלות שרשו בדרגה נעלית – כיון שהקב"ה רצה שיהי' גילוי נעלה ביותר אשר לא יוכל לבוא, כביכול, לולא ההעלם והסתור והסתלקות המוחין דחלום הגלות – לכן עשה שיהי' ענין של גלות, ושענין זה יהי' בתורה (כביכול), אשר אלו הם הקושיות, השאלות והספיקות (העלמות והסתרים) בתורה²⁹, ע"ד "יעקב ועשו האמורים בפרשה"³⁰ (כמדובר כמ"פ³¹) – בכדי שע"י יתוסף עליו נעלה יותר.

וע"ד מה שמוצאים בגמרא (בתורה) את הענין ד"תיקו", שאינו מבטל את השאלה והספק בסוגיא לפנ"ז, אלא הענין נשאר בספק³². ועד"ז מוצאים בגמרא את הלשון "קשיא" ו"תיבתא", וידוע החילוק ביניהם: "קשיא" הכוונה שהמסקנא נשארת בתקפה רק שישנה עלי' קושיא, משא"כ "תיבתא" הכוונה שהמסקנא שלפנ"ז מופרכת – אשר כל זה מורה על ענין הגלות (קושיות וספיקות) בתורה.

ולמרות ש"תיקו" הכוונה שהענין נשאר בספק, אעפ"כ אומרים גם ש"תיקו" הוא ראשי-תיבות "תשבי יתרץ קושיות ואבעיות"³³, היינו, שזו לא תשאר קושיא ואיבעיא לעולם, אלא סוף-כל-סוף אליהו הנביא יתרצה; אבל ענין זה יתגלה רק בביאת אליהו, משא"כ בזמן הגלות הוא עדיין באופן

(28) כמבואר בפרטיות לפנ"ז בהשיחה (שבהע' 1) סט"ז.
 (29) ראה אגה"ק סכ"ז (קמד, ב). וראה בהנסמן לקמן הערות 30-31.
 (30) פרש"י ר"פ תולדות.
 (31) לקו"ש ח"כ ע' 114. שם ע' 342 וילך. ד"ה באתי לגני – יר"ד שבט תשמ"ג (סה"מ תשמ"ג ע' פה). ועוד.
 (32) ראה מבוא התלמוד (לר"ש הנגיד) וקיצור כללי התלמוד – נדפס בסוף מס' ברכות ש"ס ווילנא. ובכ"מ.
 (33) תויו"ט סוף מס' עדיות. של"ה תט, א. והוא ע"פ זח"ג כח, א. וראה גם ערוך השלם בערכו.

(34) זח"ג קנג, א. (ברע"מ).
 (35) תו"א ר"פ שמות.
 (36) זח"א קכט, סע"א. וראה קידושין מט, ב. שו"ע אה"ע סל"ח סל"א. תניא פי"א. לקו"ת ר"פ דברים (א, ב).
 (37) ב"מ קו, רע"ב.
 (38) ראה תניא פט"ו.
 (39) שבילי אמונה נ"ד ש"ב. פחד יצחק בערכו. וראה תניא ספ"ד. פט"ו (כא, א).
 (40) תניא פמ"ד (סג, ב). וראה שו"ת הרמ"ע מפאנו סל"ו.
 (41) ראה חגיגה ט, ב. תניא פט"ו. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 208 הערה 45.

וחרכים אלו משיח צדקנו מסתכל ומשגיח, ומובן שמבט של משיח פועל...

ת. לכן ממשיכים לדבר בכל הזדמנות אודות ה"חלום" (לדעת אלו הטוענים כי גלות היא המציאות) – שהנה הנה ("אָט אָט") בא משיח צדקנו.

ואם עדיין ישנם שאלות אזי "תשבי יתריך קושיות ואבעיות" – ר"ת ד"תיקו" (כנ"ל).

ועי"ז שמדברים ללא הרף שהנה הנה בא משיח צדקנו, פועלים שכך יקויים למטה מעשרה טפחים, "זארו עם ענני שמיא"⁴⁵ – שזה כבר לגמרי חלום החלומות...

מששיח בא תיכף ומיד בשבת זה ובבית מדרש זה, ומתפללים יחד איתו תפלת מנחה דשבת בביהמ"ק השלישי, "בנערניו ובזקניו גו' בבניו ובבנותינו"⁴⁶, כל בני ישראל נשמות בגופים.

ח"ו משיח לא יבוא עד מחר או עד היום במנחה, ידובר על כך שוב – עד שינדנדו כל כך ("נודזשען" – בל' העולם), הן למטה והן למעלה כביכול – שיפעלו משיח אכן יבוא!

ובפרט שה"פרה" מעונינת בזה יותר מהעגל (יותר ממה שהעגל רוצה לניק, הפרה רוצה להניק⁴²), כמ"ש⁴³ "ושב ה' אלקיך את שבותך – והשיב לא נאמר אלא ושב מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות".

וכמ"ש גם בנוגע למשיח⁴⁴: "הנה זה עומד אחר כתליו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים" – משיח עומד מאחורי הכותל ומחכה ומביט... מתי כבר יוכל לבוא!

– אין זה כותל שלם, אלא כותל שיש בו חלונות, חרכים, סדקים וחורים, ודרך חלונות

(42) פסחים קיב, סע"א.

(43) נצבים ל, ג. מגילה כט, א. פרש"י עה"פ.

(44) שה"ש ב, ט. ע"פ "קול קורא" מאדמו"ר מהורי"צ – "הקריאה והקדושה" גליון 9 ע' טו. אג"ק שלו ח"ה ע' שסז. ועוד.

(45) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

(46) כמ"ש ביצ"מ – בא, י, ט.

מוקדש לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח ר' חיים משה יהודה בהר"ר ירמיהו הכהן ולאה ע"ה בלוי

מו"ל כתי הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזיכה אלפים במצוות תפילין ומזוזה נפטר ג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים"

ולע"ז זוגתו הרבנית חנה ח' הנה בת ר' מאיר שמריהו ורחל – נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

מדור "זמן הגאולה" מוקדש

לע"נ הרה"ח הרה"ת ר' יעקב זלמן חיים בהרה"ח ר' אברהם מרדכי לוי יצחק ע"ה סעמיועלס

נלב"ע ביום כ"ג כסלו ה'תשמ"ו – ת.נ.צ.ב.ה.

ולזכות זוג' – תבלחט"א – מרת רחל תחי, ולזכות בניהם ובנותיהם: מרת בת שבע דבורה ובעלה

הרה"ת ירוחם פישל גדלי' הכהן שי' בראנשטיין, מרת גיטל מלכה ובעלה הרה"ת אברהם

ישראל שי' ביסטרדיצקי, הרה"ת שמואל מאיר וזוג' מרת נחמה שי' סעמיועלס, הרה"ת יוסף

יצחק וזוג' מרת מרים קיילא שי' סעמיועלס, וכל בני משפחתם שיחיו

לברכה והצלחה בכל המצטרך בגשמיות וברוחניות, ולקבל פני משיח צדקנו תיכף ומיד ממש

הם מרגישים שנשיא דורנו חי אצלם

הנחה: "ועד הנחות התמימים". תרגום: מערכת "יחי המלך"

א. ידוע ה"קול קורא" שפרסם בעל הגאולה' חודש תמוז: "לאלתר לגאולה!"

והנה הפירוש "לאלתר" הוא כפשוטו: מיד ("גלייך"), "משיח נאו" – "נאו" ממש!

– בכונה אינני מבטא זאת בלשון הקודש, כדי שלא יחשבו שבלשון הקודש הענין כבר ישנו משא"כ בשפת המדינה², אלא אדרבה: יתרון האור מן החושך דוקא³, כלומר, דוקא מ"משיח נאו" בשפת המדינה – יתגלה יתרון האור!

ב. בא ה"קלוגינקער"⁴ וטוען: כשם שה"קול קורא" של נשיא דורנו "לאלתר לגאולה" לא קויים מיד (מפני סיבות שונות ומשונות), ומאז כבר עברו 42, 43, 44 שנה – כך יכול להיות גם עכשיו, רחמנא-ליצלן!

אבל מובן ש'חבל על הזמן' ללכת ולהתווכח עם "זקן וכסיל"⁵, מאחר והוא "זקן" וגם "כסיל"... או עם אחד המדבר בשליחותו, או יותר גרוע – שהופך להיות לבוש שדרכו מדבר ה"זקן וכסיל"!

ובפרט עוד אם יש לו – רחמנא-ליצלן – תענוג לשאול כאלו שאלות ולהכניס ספיקות ש"לאלתר לגאולה" אין פירושו מיד וכיו"ב – אשר מובן החורבן שזה גורם ל"עולם קטן זה האדם"⁶ של בן אדם כזה.

ג. ולעצם הטענה: דבר ברור הוא ש"לאלתר לגאולה" פירושו מיד ממש!

כפי שנשיא דורנו הכריז ב"קול קורא" וציוה לפרסם ולהדפיס זאת בחוברת של "אגודת חסידי חב"ד" – ומזה מובן שענין זה אינו שייך לעבר אלא נוגע לפועל גם עכשיו, כיון ש"אגודת חסידי חב"ד" נמשכת עד היום הזה – שלא כדעת האומרים אשר בשנת תש"י זה נפסק רחמנא-ליצלן, אלא גם אח"כ "זרעו בחיים" ובמילא "הוא בחיים"⁷!

ובפרט אצל אלו שאינם זקוקים להגיע לידיעה ש"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", כי הם מרגישים איך שנשיא דורנו חי אצלם – בין ע"י חלום, הצלחה במסחר, או בזה שנופל לו לפתע הרהור תשובה בעומדו במעמד ומצב שהוא בכלל לא חשב על-כך,

(5) קהלת ד, יג. קה"ר וכפרש"י עה"פ. מדרש תהלים (באבער) ט, ה. זח"א קעט, סע"ב.

(6) תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב. תקו"ז תסט (ק, ב. קא, א). וראה מו"נ ח"א פע"ב.

(7) תענית ה, ב: "יעקב אבינו לא מת... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים". וראה "יחי המלך" תקד ע' 8.

(1) ב"הקריאה והקדושה" דשנת תש"א-ג. ועוד.

(2) ראה עוד ע"ז ב"יחי המלך" גליונות: תסח ע' 10,

תסח ע' 9, תמא ע' 8. ועוד.

(3) ראה ס' הערכים-חב"ד ערך אור – ביחס לחושך ס"ח. וש"נ.

(4) = היצר הרע.